

been brought into the context of the evolution of Romance languages by R. Wallace (AJPh 105 [1984] 213—225; Papers fr. the XII Ling. Symposium on Romance Languages [ed. by P. Baldi; Amsterdam: Benjamins 1984], 565—575). However, it is not without significance that the *-s* dropping was systematized so as to take place in antecorsonantal position only. Hereby the rule lost, in literary Latin, its natural phonetic character and acquired a semiotic function (genre, style, context). In spite of these self-defensory remarks my general impression of Cipriano's paper is positive. The paper contains many valuable suggestions. So does also M. Mancini's section, entitled "Un caso di sandhi esterno in osco e l'interferenza tra congiuntivo e indicativo del presente nell'italico e nel latino". Let me point out only one point of general linguistic interest: in Ve 127 *culchnasim* 'I am the κολίχνη' (in lieu of *culchnu sim*) shows nicely that *sim* is indeed enclitic (cf. Zwicky, Lg 61 [1985] 286). M. Mancini's paper on "Lat. lorica" (pp. 111—137) constitutes a rebuttal of a direct loan from Greek θώραξ. This paper is also an elegant rehabilitation of the ancient etymology "*lorica a lorum*". A theme of semantic reconstruction is dealt with by P. Cipriano in the paper "Una concordanza latino-iranica sul valore positivo della sinistra" (pp. 139—149). She relegates the positive connotation of *sinister* to the context of the *auspicia*. The contributions of P. Cipriano are rounded off by her paper on "L'etimologia di *dictator* presso gli antichi" (pp. 167—174).

Martti Nyman

Quibus locis inveniantur additamenta titulorum voluminis VI Corporis Inscriptionum Latinarum. Collegit Ursula Lehmann. Corpus Inscriptionum Latinarum. Auctarium. Walter de Gruyter, Berlin—New York 1986. VIII, 169 S. DM 98.—

Hunc indicem, seorsum expressum ex Corporis Inscriptionum Latinarum voluminis VI partis 7 fasciculo 7 (praeparatur), instrumentum utilissimum esse patet. Constat enim inter omnes permultos esse titulos urbanos qui in volumine sexto Corporis Berolinensis additamentis instructi, quin etiam pluries editi sunt. Qui loci in indice ab E.J. Jory et D.G. Moore machina computatoria confecto omissi ut facilius reperirentur, haec tabula nostrum ad usum composita est. Aucatrix etiam rationem duxit, quoad fieri potuit, eorum titulorum quos Corporis editores alterum aut saepius quasi novos proposuerunt. Loci alterius cuiusdam Corporis voluminis tandem saepius commemorati sunt, quibus tituli urbani inserti sunt. Contra tituli falsi voluminis VI parte 5 editi in tabula nusquam enotati sunt, paucis exceptis casibus, de quibus videas praefationem. Additamenta extra Corpus publici iuris non adhibita sunt, sed dolendum est omnino omissas esse novas lectiones emendatas, quae disperse editae illa utilitate carent quam collectae et coniunctae haberent; moles laboris autem nimia fuisset huius finis sequendi.

Constat igitur hanc tabulam instrumentum utilissimum studiis epigraphicis esse. Hoc unum in ea vitupero, quod neglexit de titulis et in VI et in alio quodam Corporis volumine publici iuris factis communicare utrum sint potius urbani necne. Ita exempli gratia titulus 21647 = XI 2939a mihi quidem certe non est urbanus, sed Volcentanus. — Addendum hoc

unum conferam: ignoravit quae tabulam composuit titulum 31073 et Campanum X 4433 eundem esse; videtur olim Capuae stetisse. Porro 17858 = X 8300.

Heikki Solin

Corpus Inscriptionum Latinarum. Consilio et auctoritate Academiae Scientiarum Rei Publicae Democraticae Germanicae editum. Vol. XVII, pars secunda. Miliaria provinciarum Narbonensis Galliarum Germaniarum, edidit *Geroldus Walser*. Gualterus de Gruyter et socii, Berolini — Novi Eboraci 1986. LVI, 320 S. DM 680.—

Post a. 1943, cum ultimus voluminis I fasciculus publici iuris factus est, nunc demum — si quosdam fasciculos indices tantum vel similia continentes et vol. IV partes quasdam excipis — prodit novus Corporis Inscriptionum Latinarum fasciculus, quod iam per se notatu dignum est. At huc accedit, quod non solum de novo Corporis fasciculo, sed de novo omnino Corporis volumine agitur, scil. de volumine XVII, quod lapidibus miliaris in unum colligendis destinatum est. Hic fasciculus miliaria omnia continet, quae in provinciis quattuor Gallicis duobus Germanicis tribus Alpinis reperta sunt.

Hoc in fasciculo, de quo nunc agitur, novum est, titulos — eos scilicet, qui hodie exstant — non typis, sed imaginibus ad titulum delineatis expressos esse. Earum imaginum utilitas omnibus manifesta erit. Erunt certe, qui photographicas etiam imagines se desiderare dicant; at nullo modo fieri potuit, ut omnium quotquot exstant titulorum imagines photographicae volumini adderentur; neque crediderim quasdam imagines exempli gratia electas multum utilitatis habere: certe pauci tantum hoc volumine utentur, qui miliarios lapides ipsi non viderunt.

In hoc fasciculo haud facile invenies quod vituperari possit (non ita multum placet Commodum et Getam imperatores ab editore nominibus gentilicis omissis nude *M. Commodum* [n. 380] et *P. Getam* [n. 512] appellatos esse; ad n. 633 certe potuit addi, formam *Troianus* — pro *Traianus* — non solum in his duobus titulis n. 633. 641, sed etiam in aliis multis titulis inveniri, etiam in indicatione legionis II a Traiano imp. conditae; imp. Maximinum video *C(aium)* appellatum esse, quamquam *Cai* praenomen numquam fuit [nam C. Iulii Gaii, non Caii, Iulii erant]; sed haec minimi momenti sunt); totum opus, etiam si indicum laudabili arte confectorum et omnia notatu digna continentium rationem habueris, mihi certe ita perfectum esse videtur, ut editori huius fasciculi, G. Walser, qui cum adiutore I. König plus XX annorum laborem in hoc opus contulit, maximas gratias agere debeamus, et porro, ut omnibus rei epigraphicae studiosis manifestissimum esse debeat, ex Corpore Inscriptionum Latinarum reficiendo et renovando, non ex minoribus libris edendis, epigraphicam disciplinam maximum fructum capere (neque tamen hoc dicere volo, titulorum editiones minoris amplitudinis utilitate omnino carere). Speremus omnes nostra iam aetate multos novos Corporis fasciculos hunc, de quo nunc agitur, secuturos esse (supplementa ad aliquot certe Corporis volumina iam praeparantur). De proximis vol. XVII fasciculis tamen ex praefatione huius operis nihil comperimus.

Olli Salomies